

Vergaderjaar 2021–2022

21 501-33

Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie

Nr. 902

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 december 2021

Hierbij bied ik u het verslag aan van de formele Energieraad die op 2 december 2021 onder Sloveens voorzitterschap plaatsvond in Brussel.

Tevens stuur ik u hierbij ter kennisneming de geactualiseerde gezamenlijke verklaring over de hoge energieprijzen die het kabinet met acht andere lidstaten naar de Europese Commissie heeft gestuurd¹.

Daarnaast wil ik hierbij reageren zoals toegezegd tijdens het tweeminuten-debat Energieraad op 30 november jl. (Handelingen II 2021/22, nr. 28, tweeminutendebat Energieraad 2 december 2021) op de aangehouden motie van het lid Bontenbal c.s. over waterstof uit industriële restgassen (Kamerstuk 21 501-33, nr. 893). Deze motie roept het kabinet op zich in te spannen deze waterstof niet mee te tellen voor het bepalen van de hoogte van het voorgestelde bindende doel onder de hernieuwbare energie-richtlijn (RED) voor het gebruik van hernieuwbare waterstof in de industrie. Het kabinet moet de motie met de huidige formulering ontraden. De motie ontraadt het kabinet om twee redenen.

Ten eerste, het niet meetellen van waterstof uit restgassen scheelt circa een kwart op de benodigde hoeveelheid hernieuwbare waterstof voor de industrie, zoals uiteenzet in de Kamerbrief over waterstof die uw Kamer recent heeft ontvangen. Dan lijkt het efficiënter om te pleiten voor een doel dat beter aansluit op de Nederlandse ambities, in plaats van te pleiten om het doel wel of niet met een kwart te verlagen. Zo interpreteert het kabinet ook het achterliggende doel van de motie. Ten tweede, het niet meetellen van waterstof uit restgassen kan ertoe leiden dat andere lidstaten pleiten voor een hoger percentage dan de voorgestelde 50%, waardoor de gevolgen netto niet zouden veranderen. Dat risico moet meegewogen worden. Het kabinet deelt hetgeen de initiatiefnemers

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

beogen, maar denkt dat deze formulering niet het beoogde doel ondersteunt.

Voor de volledigheid een toelichting hoe het Commissievoorstel voor het bindende doel precies in elkaar zit. De Europese Commissie beoogt geen verplichting die geldt voor individuele bedrijven, maar een verplichting voor lidstaten om een bepaald gebruik van hernieuwbare waterstof in de industrie te realiseren per 2030. In het Commissievoorstel zou de energie-inhoud van de waterstof in restgassen meetellen om de hoeveelheid te bepalen van de hernieuwbare waterstof die industriële bedrijven samen in 2030 moeten gebruiken. Of en hoe bedrijven, specifiek bedrijven die restgassen produceren en/of uit deze restgassen waterstof maken, bij moeten dragen aan dit bindende doel is volledig afhankelijk van de nationale keuzes. Deze keuzes zijn aan een volgend kabinet.

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,
D. Yeşilgöz-Zegerius

Gedachtenwisseling hoge energieprijzen

In de Raad vond opnieuw een gedachtewisseling plaats tussen de lidstaten over de hoge energieprijzen in vervolg op de Energieraad van 26 oktober jl. De gedachtewisseling diende mede ter voorbereiding van de Europese Raad op 16 december a.s. en vond plaats op basis van de eerste uitkomsten van twee onderzoeken, die medio november zijn gepresenteerd: een onderzoek van het Europees Agentschap voor Samenwerking tussen Energieregulators (ACER) naar de elektriciteits- en gasmarkten en een onderzoek van de Europese Autoriteit van Effecten en Markten (ESMA) naar financiële speculatie op de markt van het emissiehandelsstelsel (ETS).

Een groep van negen lidstaten, waaronder Nederland, onderschreef in een gezamenlijke verklaring de analyse van ACER dat een aanpassing van de regelgeving op de interne elektriciteitsmarkt de verdere marktintegratie en leveringszekerheid in de EU kan ondermijnen en kan leiden tot hogere kosten voor de energietransitie. Tevens onderschreef deze groep de voorstellen van ACER voor nader onderzoek naar de verdere verbetering van de elektriciteitsmarkt. Een aantal lidstaten die de gezamenlijke verklaring niet hadden ondertekend, gaven aan deze inhoudelijk te steunen.

Een andere groep lidstaten deed in een gezamenlijke verklaring juist voorstellen tot wijziging van de EU Elektriciteitsrichtlijn ten aanzien van de retailmarkt voor elektriciteit.² Ook verwezen zij naar de noodzaak tot stappen op gebied van gasopslag en gezamenlijke gasinkoop op vrijwillige basis. Daarnaast deden zij een algemene oproep aan ACER om beter te kijken naar de negatieve effecten van prijsvolatiliteit op consumenten en de bescherming van consumenten. Dit laatste punt werd ook door een aantal andere lidstaten gesteund. Ook legden een paar lidstaten hiermee de link naar maatschappelijk draagvlak voor de energietransitie.

Een paar lidstaten vonden dat de eerste analyses van ACER en ESMA geen volledig beeld gaven van mogelijke marktmanipulatie op de interne markt. Zij pleitten daarom voor aanvullend onderzoek door de Commissie.

De Commissie concludeerde na de gedachtewisseling dat er consensus is dat ingrijpen op de groothandelsmarkt voor elektriciteit niet gerechtvaardigd is. Tegelijkertijd gaf zij aan naar de voorstellen van de tweede groep lidstaten ten aanzien van de retailmarkt te willen kijken. Volgens de Commissie hoeft dit niet de werking van de groothandelsmarkt te beïnvloeden. De Commissie deed de suggestie dat ACER deze voorstellen kan onderzoeken in haar definitieve analyse die naar verwachting in april 2022 uitgebracht zal worden. Ten aanzien van gasopslag en gezamenlijke gasinkoop verwees de Commissie naar het decarbonisatiepakket dat op 14 december a.s. gepubliceerd zal worden.³

Daarnaast riep een groot aantal lidstaten de Commissie op om snel over te gaan tot publicatie van de gedelegeerde handeling voor kernenergie en aardgas van de taxonomie. Een aantal lidstaten gaf aan tegenstander te zijn van zowel kernenergie als aardgas onder de taxonomie. Eén enkele grote lidstaat sprak zich uit tegen kernenergie. Een paar lidstaten,

² De gezamenlijke verklaring over de hoge energieprijzen van de andere groep lidstaten is hier terug te lezen.

³ Na publicatie van dit voorstel ontvangt uw Kamer op de gebruikelijk termijn de kabinetsappreciatie in een BNC-fiche.

waaronder Nederland conform motie van de leden Thijsen en Kröger (Kamerstuk 21 501-33, nr. 887), spraken zich uit tegen de inclusie van aardgas onder de taxonomie. Daarnaast heeft Nederland, ter uitvoering van motie van het lid Erkens (Kamerstuk 21 501-33, nr. 864), de Commissie opgeroepen tot snelle publicatie van de gedelegeerde handeling taxonomie op wetenschappelijke basis en hierin kernenergie te overwegen.

Beleidsdebat Fit-for-55 pakket: hernieuwbare energie en energie-efficiëntie

De Raad hield een beleidsdebat over het Fit-for-55 pakket en specifiek de herzieningen van de richtlijn hernieuwbare energie (RED) en de richtlijn energie-efficiëntie (EED). Aan het begin van de discussie gaf de Commissie aan dat grote wijziging van deze voorstellen negatief effect kan hebben op het algehele ambitieniveau van het Fit-for-55 pakket. In het beleidsdebat gaven lidstaten aan dat zij in het algemeen onderschrijven dat het aandeel hernieuwbare energie en het aandeel energiebesparing omhoog moeten om een bijdrage te leveren aan het broeikasgasemissie-reductiedoel van 55% in 2030. Tegelijk gaf een aanzienlijke groep lidstaten aan dat de huidige voorstellen te weinig flexibiliteit bieden om op een kosteneffectieve wijze bij te dragen aan de Europese doelen voor hernieuwbare energie en energiebesparing.

Hernieuwbare energie

Zo benadrukte een groep lidstaten dat de voorgestelde subdoelen voor hernieuwbare energie in specifieke sectoren (industrie, transport, gebouwen en warmte- en koudevoorziening) indicatief moeten blijven op nationaal niveau. Daarnaast gaf een aantal (voornamelijk, maar niet uitsluitend, Oost-Europese) lidstaten aan dat het bindende doel voor hernieuwbare waterstof in de industrie te weinig ruimte biedt voor waterstof uit andere koolstofarme energiebronnen. Bosrijke lidstaten benadrukten tegen de voorgestelde aanscherping van de duurzaamheids-criteria voor biomassa te zijn aangezien dit volgens hen de investeringszekerheid ondermijnt en de kans verkleint dat (sectorale) doelen voor hernieuwbare energie in 2030 gerealiseerd worden. Een paar andere lidstaten spreken juist steun uit voor de voorgestelde aanscherping van deze criteria.

Energie-efficiëntie

Een brede groep lidstaten, waaronder Nederland, gaf aan twijfels te hebben bij de verdubbeling van de nationale energiebesparingsplicht naar 1,5% per jaar richting 2030. Zij gaven aan dat deze mogelijk niet realistisch is ook gezien de beperkingen in maatregelen die voor deze verplichting mogen worden meegeteld. Een aantal lidstaten, waaronder Nederland, gaven aan in principe voorstander te zijn van een voorbeeldrol voor publieke gebouwen voor energiebesparing en renovatie maar dat de voorgestelde bepalingen de ruimte om hieraan te voldoen met een alternatieve aanpak te veel beperken.

Diversenpunten

Verder informeerde het Sloveens voorzitterschap de Raad over de voortgang in de trilogie rondom de verordening Trans-Europese energienetwerken (TEN-E). Zij gaf daarbij aan voor het eind van dit jaar een akkoord te willen bereiken.

Daarnaast gaf de Commissie een toelichting op het rapport over de *State of the Energy Union*.⁴ Ook gaf de Commissie een update over de ontwikkelingen op gebied van externe energiebetrekkingen. Hiervoor verwees zij naar de uitkomsten van COP26, de *Global Methane Pledge*, de modernisering van het Energiehandvestverdrag en samenwerking met andere landen en regio's.

De Deense delegatie gaf een toelichting op haar position paper over het spanningsveld tussen ecologie en verdere uitrol van windenergie op zee. Denemarken ziet hier knelpunten voor de verdere opschaling van windenergie op zee en riep daarom de Commissie op om met een EU-kader te komen hoe de ambities van windenergie op zee en biodiversiteit beter in balans gebracht kunnen worden. Een aantal lidstaten steunde de Deense oproep. De Commissie gaf in reactie hierop aan een *community of best practice* te willen oprichten met lidstaten en andere stakeholders.

De Litouwse delegatie riep de Commissie opnieuw op om druk te leggen op de naleving van de veiligheidsnormen door Belarus rondom de Ostrovets kerncentrale. Deze oproep werd gesteund door een aantal lidstaten. De Commissie gaf in reactie aan positief verrast te zijn over de uitvoering van het veiligheidsplan maar dat nog niet hele plan is uitgevoerd. Zij zegde toe om samen met de Europese toezichthouder op gebied van nucleaire veiligheid (ENSREG) nauw toezicht te blijven houden.

De Belgische delegatie deed een oproep voor een uitzondering voor offshore hybride projecten op de bepalingen uit de Elektriciteitsverordening die stellen dat er op interconnectoren voor elektriciteit minimaal 70% van de capaciteit beschikbaar moet zijn voor grensoverschrijdende handel. Een paar lidstaten steunden deze oproep waarbij één van hen aangaf dat deze uitzondering alleen zou moeten gelden voor projecten die al in de pijpleiding zitten. Een andere lidstaat gaf juist aan dat de marktregels nodig zijn voor investeringszekerheid en dat er ingezet moet worden op zogeheten offshore biedzones. De Commissie gaf aan dat de huidige marktregels de hoeksteen zijn van de interne elektriciteitsmarkt en dat zij wel wil kijken naar een financiële tegemoetkoming voor marktpartijen door compensatie via de congestie-inkomsten, zoals de Commissie eerder in de Strategie voor Hernieuwbare Energie op Zee al heeft genoemd. Zij stelt voor een discussiegroep op expertniveau hiervoor samen te stellen.

Tenslotte gaf inkomend EU-voorzitter Frankrijk aan dat op het terrein van energie de herzieningen van de richtlijnen voor hernieuwbare energie voor energie-efficiëntie prioriteit hebben. Op beide dossiers zou zij een Algemene Oriëntatie willen bereiken onder het Franse voorzitterschap.

⁴ COM(2021) 950.